

Professori (em.) Tuula Linna

7.11.2025

Eduskunnan lakivaliokunnalle

HE 153/2025 vp laeiksi yrityksen saneerauksesta annetun lain ja arvopaperimarkkinalain 11 luvun 21 §:n muuttamisesta

Kiitän tilaisuudesta saada lausua asiassa ja totean kohteliaimmin seuraavaa.

Konversiosaneerausta koskevat säännökset ovat tervetullut lisä yrityssaneerauslakiin. Säännökset on asiantuntevasti valmisteltu. Seuraavassa tuon kuitenkin esiin eräitä ongelmakohtia.

1. Konversion pysyvyys jälkikonkurssissa

Ehdotettu YSL 66.5 § (Konkurssin vaikutus saneerausohjelmaan): Konversiosaneerauksessa velkojan oikeus alkuperäiseen suoritukseen ei palaudu ohjelman rautessa, jos velkoja on ohjelman mukaisessa velkajärjestelyssä ottanut vastaan velallisyhtiön osakkeita tai muun osakkeisiin oikeuttavan sijaissuorituksen.

Säännöstä on perusteltu erittäin ohuesti (ks. s. 126: ”selvyyden vuoksi”). Sivulla 65 asiaa on perusteltu viittaamalla ratkaisuun KKO 1996:91. Ratkaisu kuitenkin perustuu lähinnä siihen, että voimassa olevassa laissa velkakonversiota ei lasketa varsinaisiin YSL 44 §:ssä säädettyihin velkajärjestelykeinoihin. Ratkaisusta ei voida tehdä sitä johtopäätöstä, etteikö asianlaita voisi säädettävässä laissa olla toisin.

Toisena perusteena s. 65 viitataan siihen oikeuskirjallisuudessa esitettyyn toteamukseen, että velkoja, joka suostuu saatavansa konversioon, kasvattaa riskiään velallisen maksukyvyttömyydestä. Tuo riski toteutuu velallisen konkurssissa. Näin ollen riskin kasvattaminen, johon velkoja on omalla tahdonilmaisullaan suostunut, jäisi näennäiseksi, jos saneerausohjelman raukeamisesta seuraisi velkojan oikeuksien palautuminen. (Matti Engelberg – Tuomas Hupli – Seppo Villa: Velkakonversio – Mahdollisuus lisäarvoon omistajille ja velkojille, Alma Talent 2022, s. 171).

Nyt kuitenkin puheena olevassa esityksessä ymmärtääkseni pyritään hallitusohjelmakirjauksen mukaiseen lain muutokseen, jolla halutaan monipuolistaa yrityssaneerauksen keinovalikoimaa ja pyrkiä lähemmäs kansainvälisiä saneerauskeinoja. Miksi pitäisi ajatella, että jos velkoja suostuu velkakonversioon saneerauksen onnistumiseksi, hänelle jäisi jälkikonkurssissa leikattu saatava valvottavaksi samalla kuin konversiossa saadut osakkeet mitätöityvät.

Esityksessä viitataan arvo-osuusjärjestelmän käytännön vaikeuksiin, mutta ei selosteta, mitä ongelmia tarkoitetaan. Kun konkurssi pääsääntöisesti johtaa yrityksen poistamiseen rekisteristä, ei sen osakkeillakaan ole sen jälkeen enää käytännön merkitystä, vaikka ne olisivat arvo-osuusjärjestelmässä.

Pidän esitystä liian ankarana velkojia kohtaan juuri niissä tilanteissa, joissa velkakonversio saattaa olla ainoa pelastava tie konkurssiuhan edessä. Velkojat ottavat liian suuren riskin, jos menettävät konvertoidun osan saatavastaan ilman, että osakkeenomistuksesta jää jäljelle mitään taloudellista arvoa. Kun yritys poistetaan rekisteristä, kaikki osakkeenomistajat menettävät osakkeiden arvon ja kysymys palautuu konkurssissa velkojien yhdenvertaisuuskysymykseksi. Ne velkojat, jotka eivät suostuneet konvertoimaan, saavat valvoa koko saatavansa, sen sijaan ne velkojat, jotka mahdollistivat konversiosaneeraukseen ryhtymisen, joutuvat muita velkojia huonompaan asemaan jälkikonkurssissa. Jälkikonkurssi ei ole mitenkään harvainen asia. Keskeinen kysymys kuuluu, miksi konversion sisältämän riskin pitäisi kostautua velkojille jälkikonkurssissa? En näen tähän mitään perusteita.

Pidän siis huonosti harkittuna ja olemattomasti perusteltuna sitä, ettei konversio raukea jälkikonkurssissa. Asia olisi helppo korjata poistamalla YSL 66 §:n 5 momentti ja ottamalla lausuma lakivaliokunnan mietintöön siitä, että velkakonversio käyttäytyy jälkikonkurssissa kuten muutkin velkajärjestelykeinot, toisin sanoen raukeaa. Näin voitaisiin edistää eikä ehkäistä velkakonversioita.

2. Yrityksen koko

Ehdotettu YSL 54.5 §: Konversiosaneerauksessa saneerausohjelmaa ei voida vahvistaa perusmuotoisessa saneerausmenettelyssä ilman, että enemmistö velallisyhtiön osakkeenomistajien antamista äänistä on kannattanut saneerausohjelman hyväksymistä, jos velallinen on kirjanpitolain 1 luvun 4 a §:ssä tarkoitettu pienyritys tai 4 b §:ssä tarkoitettu mikroyritys.

Kuitenkin kirjanpitolain 4 a §:ssä tarkoitettu ”pienyritys” lienee suomalaisen mittapuun mukaan jo tosiasiassa keskisuuri yritys, jos yksi seuraavista raja-arvoista ylittyy:

- 1) taseen loppusumma 7 500 000 euroa;
- 2) liikevaihto 15 000 000 euroa;
- 3) tilikauden aikana palveluksessa keskimäärin 50 henkilöä.

Mielestäni on perusteetonta, että näinkin ison yrityksen osakkeenomistajien enemmistö voi estää pakkovahvistamisen. Pakkokonversio tulisi voida tällaisissa yhtiöissä toteuttaa, paitsi jos sitä vastustaa enemmistön mukana sellainen huomattava osakkeenomistaja, joka omalla työllään olennaisesti osallistuu yhtiön liiketoimintaan. Jos siis kyseessä on esimerkiksi yhtiö, jossa taseen loppusumma on 7,0 Me, liikevaihto on 14 Me ja työntekijöitä on keskimäärin 43, eivätkä osakkeenomistajat itse osallistu yhtiön liiketoimintaan, on perusteltua, että pakkokonversio voitaisiin toteuttaa muiden ryhmien päätöksellä.

3. Absoluuttinen etuoikeus

Vaikka sinällään on loogista, että konversiosaneerauksessa maksunsaantilain (MJL) 6 §:ssä tarkoitetut viimeksi suoritettavat saatavat saavat suojaa (absoluuttinen etuoikeus), koska omistajan oikeudet ovat vielä ”takasijaisemmassa” asemassa, on esityksessä omaksuttu kanta liian muodollinen ja jäykkä. Vaatimus takasijaisten saatavien suojasta luultavasti tehokkaasti estää konversiosaneerauksia.

MJL 6 §:ssä tarkoitetut saatavat ovat erityislaatuista luonteeltaan, kuten julkisoikeudellisia sanktioluonteisia maksuseuraamuksia. Esimerkiksi konkurssilain 13:1:n mukaan tällaiset viimesijaiset saatavat voidaan jättää merkitsemättä jakoluetteloehdotukseen, eikä velkoja saa konkurssissa käyttää osaa (MJL 6 §:n 3-5 kohdat) tällaista saatavista kuittaukseen (KonkL 6:2.1).

Tulisi joka tapauksessa harkita, koskisiko absoluuttinen etuoikeussuoja vain osaa viimesijaisista saatavista – miksi esimerkiksi lahjanlupausta tulisi suojata absolute priority -säännön avulla?

4. Konversiossa saatavien osakkeiden äänimäärä

Ehdotetun YSL 42 a §:n osalta minulle jäi epäselväksi, tulisiko konversiosaneerauksen saneerausohjelmassa ilmaista myös se, mikä on konversiossa saatavien osakkeiden äänimäärä – tämä käy mahdollisesti välillisesti ilmi ilmaisusta ”enimmäismäärä osakelajeittain”.

Joissakin konversioissa, etenkin pienissä yhtiöissä saattaisi olla perusteltua muuttaa yhtiöjärjestyksiä niin, että alkuperäisille osakkeenomistajille annetaan velkoja suurempi äänivalta. Tällöin velkojilla olisi arvossa mitattuna sama osuus yhtiöstä kuin osakkeenomistajilla, mutta vähemmän äänivaltaa. Tällainen järjestely olisi sopusoinnussa velkajärjestelyn DIP (*debtor in possession*) -periaatteen kanssa, jonka mukaan yrityssaneerauksessa velallisella säilyy määräysvalta yhtiön suhteen tietyin rajoituksin (vrt. konkurssi, jossa velallinen menettää määräysvaltansa käytännössä kokonaan). Etenkin keskisuurissa perheyhtiöissä päätösvallan säilyttäminen ydinomistajilla voisi olla perusteltua saneerauksen onnistumista ajatellen.

5. Enemmistön määräytyminen

Ehdotetun YSL 52.1 §:n 2 kohdan mukaan ohjelman vahvistamiseksi vaadittava enemmistö on olemassa, jos konversiosaneerauksessa ohjelman hyväksymistä on kannattanut enemmän kuin puolet velallisyhtiön osakkeenomistajien antamista äänistä. Tarkennuksena kysyisin, otetaanko tällöin huomioon myös yhtiölle itselleen tai tytäryhtiöille kuuluvat osakkeet?

Saattaisi olla vielä aiheellista pohtia sitä, että äänten enemmistön lisäksi vaadittaisiin tietty prosenttiosuus myös yhtiön osakkeiden kokonaislukumäärästä. Muuten saattaa käydä niin, että esimerkiksi pörssinoteeratun yhtiön alkuperäisellä omistajasuvulla on valtava äänimäärä sellaisten osakkeiden turvin, jotka eivät ole pörssinoteerattuja, jolloin muut osakkeenomistajat eivät huomattavana määrällisenä enemmistönäkään pääse juurikaan vaikuttamaan äänestyksessä. Tosin tämä tilannehan on voimassa kaikessa yhtiön päätöksenteossa, mutta konversiosaneerauksessa tilanne on niin poikkeuksellinen, että tietty suoja suurelle osakkeenomistajaryhmälle saattaisi olla paikallaan.

6. Julkisvelkojen asema

Esityksessä todetaan, ettei ole estettä sille, että julkisvelkoja osallistuu velkakonversioon ja tarjotaan esimerkkinä Stockmann Oyj:n saneerausta. Esityksessä ei mainita YSL 97 §:ää, jonka mukaan julkisoikeudellisen saatavan haltijalla on oikeus muun lain estämättä suostua tässä laissa tarkoitettuun velkajärjestelyyn tai sellaiseen vapaaehtoiseen velkajärjestelyyn, joka sisällöltään vastaa tässä laissa säädettyjä periaatteita. Suostumuksesta saa päättää se viranomainen, jolla on toimivalta saatavan perimiseen. Sama koskee vastaavasti julkisyhteisöä, jolla on velalliselta yksityisoikeudellinen saatava.

Olisi ollut suotavaa jossakin todeta, että YSL 97 § antaa julkisvelkojalle oikeuden olla mukana velkakonversiossa. Ehdotuksen mukaan velkoja ei kuitenkaan voida pakottaa ottamaan vastaan osakkeita.

7. Muita huomioita

Toimivaltainen tuomioistuin

Saneerausasioissa toimivaltaisten tuomioistuinten määrää on vähennetty vuosien kuluessa. Nyt toimivaltaisista ovat Ahvenanmaan, Helsingin, Länsi-Uudenmaan, Oulun, Pirkanmaan, Pohjanmaan, Pohjois-Savon, Päijät-Hämeen ja Varsinais-Suomen käräjäoikeudet (YSL 67.1 §). Kun velkakonversio on osa saneerausmenettelyä, sitä ei voida keskittää erikseen. Oma kysymyksensä kuitenkin on, riittäisikö, jos Suomessa olisi yhdeksän toimivaltaisen käräjäoikeuden sijasta 4 tai 5 toimivaltaista käräjäoikeutta.

Saatavan arvo velkakonversiossa

Esityksessä on varsin niukasti tekstiä siitä, mihin arvoon saatavat arvostetaan velkakonversiossa – osa saatavista voi olla myös ehdollisia. Velkojan saatava voidaan myös selvittäjän tai toisen velkojan toimesta riitauttaa ja asia saatetaan joutua ratkaisemaan erillisoikeudenkäynnissä. Miten tässä tilanteessa menetellään velkakonversiossa?

Suhde EU:n maksukyvyttömyysasetukseen

Esityksessä ei lainkaan pohdita konversiosaneerauksen suhdetta EU:n maksukyvyttömyysasetukseen (EU) 2015/848, jonka liitteen A mukaan maksukyvyttömyysasetusta sovelletaan Suomen osalta konkurssiin, yrityssaneeraukseen ja yksityishenkilön velkajärjestelyyn. Ks. mm. asetuksen 47 art. (Selvittäjän valtuudet ehdottaa saneerausohjelmia) sekä yritysryhmän (konserni) saneeraus. Maksukyvyttömyysasetus on Suomessa suoraan sovellettavaa oikeutta, joten sen jonkintasoinen huomioiminen olisi ollut paikallaan.